




CAPUT I.  
DE STRAMONIO.

um biennio abhinc officium au-  
licum postulavit, ut ætatem  
tranſigerem in Hetzendorf, curamque *Fa-*  
*miliae Imperialis*, ibi degentis, gererem,  
ſæpius tempore matutino aut veſperi  
per prata, colles, vallesque vicinos am-  
bulavi, inquiturus plantas, iis in locis  
crescentes.

A

Non

Non adeo ad characteres botanicos adtentus eram, verum quamlibet plantam, mihi cognitam, consideravi solummodo: cujus utilitatis esset, quonam in morbo a Medicis exhiberetur, qualem præstaret effectum.

Inveni plerumque herbas maxime notas, & ubique in usum medicum receptas, probatasque multa experientia, & annosa praxi.

Mense, autem Junio, Julio, Augusto, vidi penes hortum Imperialem in Hertzendorf, & in vicinis locis, circa Schönbrunn, Pentzing, & Hietzing, ingentem copiam *Stramonii* provenire, crescere, florere.

*Stramonium*, herbæ nomen est officinale; botanicis dicitur *Datura*, pericarpis spinosis, erectis, ovatis. Vide species

Plant.

Plant. *Linæi* pag. 179. ab aliis nominatur *solanum fetidum* pomo spinoso, oblongo, flore albo, infundibuliformi. Vide *Bauh.* pin. 168.

Novi hanc plantam extra omnem usum medicum esse, describique ab Auctoribus generi humano, & brutis summe nocivam.

Novi autem simul, quænam olim essent scripta de usu cicutæ, quæ omnia maximam hujus plantæ vim deleteriam clamitabant.

Quod tamen dein reiterata experientia falsum repertum, demonstratumque fuit.

Habetur enim inde remedium, quod tuto ægris datur, & juvat multoties.

Hæc dum sæpius animo volvi, statui tandem Stramonium colligere, & ad tentamen medicum vocare.

Experiendum erat primo: id ne verum esset, quod Botanici hac de planta scribunt.

Legitur apud quosdam: *Si tantum olfeceris Stramonium, ebrietatem facit.*

Periculofum igitur erat experimentum: nihilominus tamen inde non terrebar, & eo, quo cœpi, pede perexi.

Die vigesimo tertio Junii anni 1760. summo mane jejuno ventriculo ex meis ædibus discessi, plantam hanc quæsivi, & sat magnam ejus copiam collegi.

Fricui folia caulemque digitis fortiter, & frequenter olfeci, percepi quidem gravem, & ingratum nauseosumque odorem, verum nil temulenti, nil inebriantis adverti.

Læ-

Lætabar propterea, & ad experimentum fiebam audacior.

Tertio die curavi magnam quantitatem hujus plantæ adferri.

Et ego ipsemet eam in minuta frusta conscidi (abjecta solummodo radice) dein in mortario marmoreo contudi, & succum expressi.

Nil mali inde in me ortum fuit, nec meus famulus, qui mihi assistebat, quidquam conquerebatur, licet sapius, & sollicitate eum rogaverim.

Peracto hoc labore optime cœnavi, & in eodem cubiculo, quo hæc fiebant, clausis fenestris tota nocte tranquille dormivi.

Mane evigilans præter consuetudinem sensi obtusum capitis dolorem; cæteroquin eram agilis, serenus, & ad mea negotia aptus. Sum-

Sumpto jentaculo evanuit quoque obtusus capitis dolor.

Ex herba conscissa expressi octo Libras succi, & hunc lento igne, in vase terreo, vitreato (sæpius agitando spatula lignea, ne amburatur) ad extracti consistentiam redegei.

Vapor avolabat admodum ingratus, is tamen nec mihi, nec meo famulo, qui simul inspissandi curam gerebat, caput turbavit.

Extractum in loco frigido coit in massam nigram, friabilem, quæ innumeris oblongis spiculis salinis splendebat.

Hujus massæ Granum unum, & dimidium linguæ meæ imposui, & cum inde nil incommodi senserim, id palato fortiter appressi, & sæpius lingua volvendo dissolvi.

Adeo

Adeo ingratum, & nauseosum tunc  
saporem percepi, ut rejecissem id ilico,  
nisi experimenti amor aliud suafisset.

Solutum tandem deglutivi penitus.

Manfit postea per quadrantem horæ  
ingratus, & graveolens in ore sapor, qui  
sensim sponte evanuit.

Assumpto hoc per tres horas nil bibi,  
nil comedi, ut viderem, quid accideret.

Verum adtentus licet fuerim, nil ta-  
men observavi, habui me eo die, æque  
bene ac alias; nec turbabatur memoria  
nec vis judicandi.

Lætabar plurimum super hoc eventu.

Timui quidem, fateor, in principio,  
ne id mihi contingeret, quod Auctores  
de hac planta notarunt.

Etenim mentis privatio morte ipsa  
acerbior mihi videtur.

Cum autem facto primo experimento in proprio meo corpore nil prorsus mali adverterim, nec eodem die, nec diebus sequentibus, conclusi: *Stramonii extractum parca Dosi posse tuto exhiberi hominibus.*

Agebatur tunc de morbo, in quo conveniret, & de ægris, quibus prodesset.

Consului iterum veteres recentioresque scriptores, nil autem, quod mihi fa-  
veret, inveni: etenim omnes scribebant: *Stramonium* turbare mentem, adferre insaniam, delere ideas & memoriam, producere convulsiones.

Omnia hæc erant mala, interdicebantque internum *Stramonii* usum.

Interim tamen ex his formavi sequentem quæstionem: *Si Stramonium*



*turbando mentem adfert insaniam sanis, an non licet experiri: num insanientibus & mente captis turbando, mutandoque ideas, & sensorium commune adferret mentem sanam, & convulsis tolleret contrarius motu convulsiones?*

Erat hæc idea a longe petita, nec tamen omni felici eventu caruit.

En experimenta!

EXPERIMENTUM I.

**F**ilia, 12. annor., a binis mensibus insaniebat, ad rogata turbate respondit, neque ea verba, quæ protulit, poterat bene exprimere.

Morosa erat, & inobediens, nec bonis verbis, nec severis potuit redigi ad debitum officium.

Tentata remedia nil juvabant. Dabatur igitur huic mane dimidium gra-

num extracti *Stramonii* (Pilulæ forma) & vesperi repetebatur eadem Dosis, superbibendo qualibet vice vasculum jusculi vitulini, vel infusi Théé.

*Spatio quatuordecim dierum usu hujus extracti, nil profus mutatum fuit in hac ægra.*

Verum tertia septimana cœpit fieri minus morosa, longe aptius ad rogata respondit, & loquebatur satis distincte.

Intra binos menses continuato semper eodem remedio (aucta tamen dosi, etenim secundo mense ter quotidie sumfit pilulam dimidii granii) optime cœpit ratiocinari, & preces suas matutinas ac vespertinas (quod antea non potuit) clara & distincta voce recitavit, bonam habuit memoriam, & mens sensim integre redibat. Ex

Ex his eram convictus : *Stramonii* extractum posse dari tuto, diu, & bono cum effectu.

EXPERIMENTUM II.

**F**OEmina, 40. aliquot annorum, vertigine jam a binis annis laboravit, nec ulla ope potuit indelevari.

Mens sensim turbata est, & vertigini se junxit dementia.

Ferebatur tunc ad nostrum Nosocomium.

Applicata remedia prorsus nullum levamen adferebant.

Imo cœpit hæc ægra insanire fortiter, furere, & noctu surrexit e lecto, clamando turbavit, terruitque alias ægras, & quasdam voluit vi e lecto emovere.

Hoc

Hoc in statu dedi mane & vesperi granum dimidium extracti Stramonii.

Primo statim die fiebat pacatior, noctu autem æque furiosa fuit ac antea.

Tertio die dedi mane unum granum hujus extracti & unum vesperi.

Omnia Symptomata inde mitiora reddebantur.

Aegra noctu quidem clamavit, verum e lecto non surrexit, & brevi iterum obdormivit.

Quarto die jam ad rogata cœpit apertius respondere, mox tamen iterum in pristinas ideas incidit.

Dies, noctesque tunc erant satis tranquillæ, pacatæ.

Octavo die dedi ter quotidie granum unum extracti Stramonii.

Hac

Hæc dosi in quartam septimanam continuatum est. Hoc tempore componebatur omnis furor, evanuit insanies, rediit mens, loquela, judicium, & ægra tota nocte æque bene dormivit, ac aliæ ejus sociæ.

Aptissime ad omnia respondit, bene comedit, imo erat vorax, vires habuit bonas, deambulavit in cubiculo, & extra cubiculum in libero aëre.

Attamen vertigo eam frequenter & subito, ut ante usum hujus remedii fieri solebat, turbavit, & subinde adeo vehementer, ut aliquoties quasi apoplectica ceciderit, interim mente sibi erat semper præsens.

Mihi sufficiebat: quod extractum Stramonii insaniam curaverit, & quum viderem, quod vertigo inde non emendare-

daretur, abstinui ab hoc medicamento.

Varia iterum tentavi, quæ vertiginem tollerent, efficere autem nil potui.

Per quinque menses hæc misera in nosocomio adhuc vixit, omnes mentis functiones erant bonæ, vertigo autem sensim fiebat fortior, frequentior.

Et dum ægra erecto corporis trunco & capite in lecto sedit, libera fuit, dum vero capite paulo profundius jacuit, vel dum corpus movit, accessit ilico caligo, vertigo, anxietas.

Vires sensim diminutæ sunt, demum supervenit vera apoplexia, & subita mors.

Sectione Anatomica invenimus omnes venas cerebri varicosas; sinus faliformis ex anteriore parte erat ad longitudinem unius & dimidii pollicis  
of-

osseus, anteriores bini ventriculi cerebri erant præternaturaliter distenti, repletique multis hydatidibus diversæ magnitudinis & formæ.

In reliquo corpore viscera omnia sanissima reperta sunt.

Ex his post mortem inventis patet: vertiginem in hac ægra fuisse malum immedicabile.

Quis enim Medicus, etiamsi hujus morbi cognovisset veram causam, potuisset hydatides tollere, aut sinum osseum ad mollitiem naturalem reducere?

Sufficit, quod usu Stramonii fuerit furor compositus & insanies curata; quodque nullum malum symptoma inde sit ortum.

EX-

## EXPERIMENTUM III.

**R**ufficus, 32. annorum, a tenera ætate diris convulsionibus, & vera epilepsia omni tertia quartave septimana adeo vehementer afficiebatur, ut post quemlibet paroxysmum manserit debilis, mentisque suæ impos, & demens per plures dies.

Corripiebatur is febre acuta, putrida, unde ferebatur ad nostrum nosocomium.

Postquam per dies quatuordecim in nosocomio fuit, cœpit convalescere.

Finita tertia septimana, dum ex nosocomio voluit discedere, invasit eum convulsio & vehemens epilepsie paroxysmus, qui per integras tres horas duravit.

Fi-



Finito paroxyfmo deliravit absque febre, & vires habuit penitus prostratas.

Propinavi ei tunc emulfum sequens:

℞. Camphoræ gr. xv.

Sem. Melon.

Amygd. Dulc. aa. unc. jβ.

F. C. Decoct. hord. Emuls.

Colaturæ Lib. ij. adde.

Syrup. Diacod.

—Menth. aa. unc. j.

M. S. fumat æger omni bihorio duo cochlearia.

Spatio viginti quatuor horarum au-  
gebantur vires, æger se ipsum in lecto  
erexit, nec manibus amplius tremuit, ve-  
rum delirium non cessavit.

Tertio die vorax erat, & vi aliis æ-  
gris voluit cibos arripere, & oblata avi-  
dissime deglutivit.

Delirio per vices accessit furor.

Quarto die incepti dare mane unam pilulam (grani unius) de extracto Stramonii, vesperi eandem dosin iteravi.

Nox *pacata fuit.*

Die quinto nullus advertebatur furor, attamen erat adhucdum mens penitus alienata, nec ullum aptum responsum dedit æger.

Interim obediens fuit in omnibus, nec ea, quæ ei offerebantur, adeo avide deglutivit; nec facies amplius adeo torva erat.

Sexto die eadem Dosi continuavi, & symptomata erant quoque eadem.

Idem observabatur die septimo.

Nec quidquam mutatum fuit octavo die.

Nono die dedi ter pilulam unam grani unius.

Hoc

Hoc die erat æger valde pacatus, & per plures horas post meridiem dormivit.

Mens erat adhucdum turbata; attamen noctes *omnes optimo, & profundo somno transigebantur.*

Decimo die sæpius apte respondit, & famem conquestus est.

Undecimo die ambulabat per cubile, & aliis ægris loquebatur, dum vero aliquamdiu loqui continuavit, turbabatur iterum, & inepta protulit; paulo post autem ipse agnovit, quod erraverit, unde se correxit, & bona ratione ad priora rediit.

Duodecimo die fere nihil sinistri observatum est.

Decimo tertio die optime se habuit, dixitque, se nunquam caput adeo libe-

rum, & mentem ita serenam habuisse, seque fere toto vitæ tempore languisse, nunc omnia mutata esse, omnia vigere, & esse agilia.

Retinui eum in Nosocomio, ut viderem: an paroxysmus debito tempore rediret.

Interea quotidie dedi ei pilulas tres, & victum sanorum.

Alvum deposuit quotidie naturalem, urinam autem misit copiosam, pallidam.

Omnes functiones erant liberæ, sanæ, robur erat integrum, & muscoli omnes torosi.

Sub initium quartæ septimanæ eum subito præter omnem opinionem invasit paroxysmus epilepticus.

Is autem levis fuit, nec ultra horæ quadrantem duravit.

Nec

Nec æger inde vires amisit, nec mens ei emota est.

Lætabar propterea, fecique, ut æger easdem pilulas in eadem dosi continueret.

Post paucos dies dum optime se haberet, rogavit, darem ei bonam harum pilularum portionem, ut iis domi suæ posset uti, promittens, se ilico rediturum ad me, si vel minimum malum adverteret.

Verum ab eo tempore eum non amplius vidi.

Cum bonum ex his pilulis effectum habuerit, credo, quod nosocomium iterum accessisset, si eum denuo morbusprehendisset.

## EXPERIMENTUM IV.

**P**Uella, 9. annor., jam a quatuor septimanis quotidie aliquoties fortissima convulsione totius corporis vexabatur.

Medici peritissimi omnem operam impenderunt, ut miserrimam hanc puellam liberarent.

Morbus tamen nequaquam mitior factus est.

Suasi: ut daretur mane, & vesperi granum dimidium extracti Stramonii.

Augebantur inde convulsiones.

Altero die iterum mane dabatur dimidium granum, & totidem vesperi; verum magis increvit morbus.

Cessatum tunc est per aliquot dies ab usu hujus extracti; tandem denuo fuit

ex-

exhibitum, at priora oriebantur sympto-  
mata.

Hinc erat ilico in hac ægra ab hoc  
remedio abstinendum, & ad alia iterum  
recurrendum.

*EXPERIMENTUM V.*

**J**Uvenis viginti aliquot annorum, jam  
a pluribus annis sævissima epilep-  
sia laboravit.

Causam mali ignorabat.

Paroxysmus eum quotidie quater,  
quinquies, sexies aut septies subito in-  
vasit, isque semper per mediam horam,  
& ultra duravit.

Vires inde debilitabantur, mens fie-  
bat hebes, facies tota tristis & me-  
lancholica.

A nullo remedio hucusque leva-  
men habuit.

Dedi igitur ter quotidie granum dimidium extracti Stramonii.

Hac dosi per quatuor dies utebatur æger, verum nullam inde mutationem percepit.

Dedi dein ter quotidie granum integrum.

Unde paroxysmi fiebant minus frequentes, mitiores, breviores.

Sensim mens reddebatur ferenior, facies hilarior, & loquela liberior, quæ antea difficilis erat & impedita.

Vigesimo die dedi quatuor grana.

Morbus dein erat adeo mitis, ut per diem tantum unus alterve levis paroxysmus adverteretur.

Corporis vires auctæ sunt, & omnis melancholia sensim disparuit.

Trigesimo die dedi quinque grana.

Tri-



Trigesimo primo die bini tantum  
leves paroxyfmi observabantur.

Trigesimo secundo & tertio die  
æger penitus liber fuit.

Trigesimo quarto die *tereum* morbus  
invasit, & multo vehementius, quam  
die trigesimo primo.

Trigesimo quinto sextoque die æger  
bene se habuit, appetiit, fuit hilaris.

Trigesimo septimo die bis convelle-  
batur fortiter.

Trigesimo octavo die tres leves pa-  
roxyfmi observati sunt, qui tantum  
per unicum momentum durarunt, &  
sub his mens non est turbata.

In procedentibus vero paroxyfmiis sem-  
per delebatur memoria, & omnis sensatio.

Trigesimo nono die liber fuit æger.  
Dedi eodem die sex grana extracti  
Stramonii.      B 5      Hac

Hac dosi continuavi adhuc per integrum mensem , & æger erat fere curatus , tunc autem remedium mihi defecit , & erat tempus hyemnale , quo parari non poterat.

Hinc experimentum , quod optime cessit , erat interrumpendum.

Suasi : ut alia interim fumeret remedia , verum quum ei has pilulas amplius dare non potui , renuit omnia.

---

## CAPUT II.

### DE HYOSCIAMO.

**H**abet hæc planta radicem crassam , rugosam , multifidam , foris fuscam , intus albam , constat foliis mol-